

26 317

Maaliidu

III. kongressi otsused Eesti riigi majanduspoliitiliste väljawaadete kohta.

Eesti Maarahwa Siit, kui wäikepõllumeeste erakond, kel kitsad klassilised huwid wõrrad, seab waba ja ilma kunstliste ergutusteta majanduslike arenemise põllutöös, töötuses ja laubanduses oma majanduslike püüete lähtekohtaks. Sellelt seisukohalt wälja minnes on Maaliit kindlas arwamises, et Eesti iseiseisew wabariik majanduslikelt täiesti eluõdimuline on, kui oma maa ja mere looduslihi wara'id ja geograafilist seisukohta majanduslikelt võimalikult laialtielt ära kasutame, peardõhtu majanduslike wäärtuste loomise peale paneme, mille juures riik seda mitte takistama ei pea, waid korraldama ja toetama.

Lähem töökawa.

Põllumajandus.

1.

Eestil, kui põllutöerriigil tuleb kõige suuremat rõhku põllutöö igatülgse edendamise ja arendamise peale panna.

2.

Eesti põllutöö arenemise wäimalused ei peitu mitte ainult maa tooresjaaduste walmistamises, waid niisama wõrd nende ümber töötamises ja peenendamises.

3.

Eesti põllumeeses wõib niisugusel kõrgemal põllutöö tegemise astmel ainult siis oma ühesande kõrgusel seista, kui tema kutsehariduse läbi sellekohase ettewalmistuse on saanud, mida riik on kohustatud edendama.

4.

Maaliit nõuab põllusaaduste waba füüsi- ja wäljawaedu; selle juures tuleb wäljawaetawate põllusaaduste kohta riiklik headuse kontroll ja wastutus füüsi seada.

5.

Kõige elujõulisem põllumajandusline ettewõtte Eestis on talu, mille põldu kahe hobusega parajasti ära harida saab, mispärast mõisate tükeldamine peaaegalikult tarnasteks wäike-taludeks kiiresti teostada tuleks. Tarbetorral wõib ka wähemaid majapidamisi ja maatükkide eraldada.

6.

Ulewõtte korraldiku ajutamist wäljaspool linnasid tuleb arendada üleüldise maauenduse läbiwiimise puhul riiklike wäljawaadete seisukohalt.

Maaandmist wäikestes tükkides eluasemete tarwis käsitöölisele, talameesle ja teistele mitte-põllumeestele tuleb niisama riiklikelt toetada, nagu taludegi ajutamist ja maad anda neiljamadel õiguslikest alustel, nagu taludestki, s. o. kas põlliseks pidamiseks wõi pärisomanduks.

7.

Mõisate tükeldamine tuleb Eestis nõnda läbi wiia, et haritaw põllupind ja walmistatavate jaaduste rohkus selle läbi kunagt, ka ajutielt, ei wäheneks.

8.

Mõisa renditalude ja landikohtade ümbermuutmine

rentniku soowi järele kas eraomanduseks ehk põlliseks pidamiseks tuleb wiibimata teostada.

9.

Kiik korraldagu wäikepõllupidamiste füüsi seadmisel põllumeestele õiglast pikaajalise laenu kättesaamist ehk ühekordset ainelist abiandmist. — Seni kui Eesti riigi põllupunk weel pole asutatud, peatsid riigipant ja praegune mõisnikkude kredittasja oma uuendatud kujul talude füüsi seadmisel antawa kredidi awamise oma peale wõtma. Nende ajutuste põhjuskirjad tulewad sellekohaselt täiendada. Mõisnikkude kreditieltides tulewad wäikemaapidajatele kohe täielikud liikne-õigused anda ja selleks nende seletide põhjuskirjad Ajutine Walitjuse määruste põhjal täiendada.

10.

Tükeldamise alla tulewad kõige pealt mõisad wõtta, kus majapidamine korratutes: põllud jõttis, hooned lagunenud, inventar ära häwitatud.

11.

Praegune hooletusesse jäetud mõisate tükeldamine kannab ajutise hädaabinõu iseloomu ja see ei wõi wäeliniil wiibivate sõjameeste õigust maad jaada mitte takistada. Neil on mõisate lõpuliiku jaotamise puhul õigus maad jaada enne kui kõigil teistel tahtjatel. Wäeliniil wiibivate isamaakaitsejate maastameeste rahustamiseks tuleb soowitada, et Ajutine Walitjus sellest sõjameestele teatataks, et nende huwid maasaamiseks kindlat kaitset leiawad.

12.

Põllumehed peawad Eestis maauenduse läbiwiimisele oja wõtma; selle wõimaldamiseks tuleb wiibimata põllumeeste efitas põllumajanduslike koja näol luua, kellega walitjus käsiläes peab töötama.

13.

Mõisate jaotamisel tuleb eriti silmas pidada:

a) jaotamise alla wõetakse ainult põllumajanduslikelt tõlbulik maa, lina tõlbulata maa efitotja jaostamata riigile jääb.

b) ajutatawad talud olgu ühes frundis, wäljawaadete ainult loomulikude heinamaade kohta lubatawad;

c) riigi toetusel ehitatawate uute talude hooned tulewad riiklikelt wälja töötatud eeskujulikude kawade järele üles ehitada;

d) maad, mis suuremat melioratsiooni nõuawad, tulewad enne jaotamist riigi poolt ära parandada

14.

Põllumajanduse edenemiseks on head teed möödapääsemata tarwilikud. Suureweo raudteede ehitamine. Maanteede liikidesse jaotamine läbi wiia; üleüldise tähtsusega teede-tegemise kohustuse ühetasane ärajaotamine kõigi maksuandjate peale.

15.

Nende isikute maad tasuta wõrrandada, kes Eesti riigi äraandmises süüdi,

Kaubandus:

1.

Kaubandus riigi piirides kui ka väliskaubandus olgu vaba ja põhjenuga isiklike algatuse peal. Riigi monopolid tuleks ainult piiratud ainete juures tarvitusele võtta, millel peale kaubanduslike veel muu ühiskondlik ehitisehoidline tähendus.

2.

Riik korraldagu erakauplust ainult riiklike huvide seisukohalt ja muretsegu hõlpsalt väliskauplusele Eesti maa piiridest sisse- ja väljaveole wabatstunnistamise ja wao võimaluste suurendamise läbi. Tuleb tegelikkalt sammusid astuda, et meie suuremad sadamad juba lähemal ajal Keel-Wenemaaga otsekohe raudteega ühendataks. Mereasjanduse edendamine tuleb üheks tähtsamaks riiklikeks ülesandeks tunnistada.

3.

Ühistegevuse peal põhjenuvat kauplust tuleb kõigiti toetada ja riik iselt edendada. Selle korraldamiseks kaubandusministeriumi juures wastaan organ asutada ja eritursused ühistegevuse ettevalmistamiseks elule tujuada.

4.

Kaubanduslike hariduse peale tuleb eriti rõhku panna, iseäranis väliskaubanduse suhtes. Väliskaubanduse tegelaste kõigekõrgse ettevalmistamise otstarbel tuleb õpetamanderimisi wäljamaale ja nende teaduslik ettevalmistust toetada.

5.

Wälise kapitali kaubanduses soowitaw, aga ainult riiklike kontrolli all ehitise kohase kapitaliga ühendatult. Kõik aktiwa-jetsid, mille juhatused wäljaspool riigi piiridest, tulewad wihimata kindla riiklike kontrolli alla wõtta, kus juures need täielikult guslike woliniku koha peale nimetama peawad. Kui niikuugi woliniku ei nimetata, tulewad ühijused riiklike administratsiooni alla wõtta.

6.

Walitusel tuleb kaubanduse asjus kaubanduse ringfondadega käsitada, milleks kaubanduse ringfondade ehitus kaubandusekoja (palati) näol elule tujuutagu.

Tööstus:

1.

Tööstuse ülesandeks olgu:

- walmistada produktiivseid, mida oma maal tarwis ja mille tooresaine kergesti saada wälja;
- täielikult ehitise pooliti ümber töötada tarbeaineteks oma maal saada wälja ja wäljameoks määratud tooresaine;
- täielikult ehitise pooliti ümbertöötamine tarbeaineteks meie, kui wabakaubanduse, maalt läbiweetawaid tooresaineid.

2.

Eriti tuleks rõhku panna laewa ehituse tööstuse rutulise korraldamise peale, mida riigil esimeses reas edendada ja toetada tuleb.

3.

Kõik oma maa võimalused looduslike wäetisainete leidmiseks ja walmistamiseks tuleks ära tarwitada meie põllupidamise otstarbeks, niijama ka riiklikelt tööstust jellel alal toetada.

4.

Metallide muretsemise, ümbertöötamise ja tarvitamise kohta tuleks lähema 10 aasta peale kindel plaan wälja töötada, mille läbi üleilmaline metallifriis kodumaal kergendatud saaks.

5.

Wäliskapitali tööstuses kõigiti soowitaw, kus juures neid samu tingimisi täita tuleb, mis kaubanduse asjus wäliskapitali kohta kindlaks tehtud.

6.

Tööstus olgu waba ja põhjenuga isiklike algatuse peal, riik korraldagu tööstust ainult riiklike huvide seisukohalt. Riiklike tööstuse ettevõtteid eratarwiduste täitmiseks mitte soowitawad. Riigi- ja erakapitali ühise ettevõtteid ainult arufoordadel soowitawad.

7.

Wäiketööstuse ja käsitöö edendamise peale tuleb rõhku panna, kus juures põllumeeste igapäewased tarwitused esimeses reas tähelepanemist leidku. Käsitöölise seisuse ajemele tuleb käsitöölise ehitus käsitöö kambri (palati) näol asutada. Käsitöö-asjanduse korraldamiseks tuleb tööstuse ministeriumi juure wastaan organ asutada.

8.

Tööstuse otstarbeks tuleb rõhku panna tehnilise ehitisehariduse peale, milleks mitmejuugised tehnikumid asutada tulewad. Töölisele asutatagu praktilised eritursused. Käsitöö edendamise otstarbeks tuleb kunstikõigekool riigi hoolde wõtta.

9.

Töölise küsimus riiklikelt, töökaitse mõttes lahendada, teiste demokraatlike riikide eeskujul.

10.

Wabad ja weejõud tulewad riigi omaks tunnistada ja jõuallikatena süstematiliselt tööstuse otstarbeks ära kasutada.

11.

Tööstuses tuleks tarwitada ehitise wäljamaa tehnilisi jõudusid suurejooneliste kawatjaste wäljatöötamiseks ja täitmiseks.

Rahaasjandus:

1.

Walitusel tuleb wihimata Eesti rahamärgid käima panna ja kõigi teiste praegu käimas olewate rahamärkide kindel kurs ja funduslik wastuwõtmine ära kaotada.

2.

Riigi krediidi-wõimalust ja waluta kindlust tuleb jellelga töötada, et wihimata kõigi riigi waranduste inventur tehtaks ja nende wäärtus selgitatud saaks; niijama käesolewa aasta II poole harilikude riigi fisisetulekute ja wäljaminekute eelarwe kofku seataks.

3.

Riigipanga ja riigihoiufasjade tegevus tuleb wihimata awada, mis läbi raha liikumine korraldatud saab.

4.

Wäljamaa pankade tegevus tuleb riigi piirides lõpetada ja edaspidi ainult harufoordadel riigi kontrolli all lubada.